

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

САВИЦЬКА НАТАЛІЯ АДАМІВНА

УДК 342.951:347.961:342.6

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ НОТАРІАТУ
З ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ**

**12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Сербин Руслан Андрійович,
Національна академія внутрішніх справ,
проректор

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Журавльов Дмитро Володимирович,
Інститут права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України,
перший заступник директора

кандидат юридичних наук

Татарова Тетяна Олександрівна,
Адвокатське об'єднання «CREDESCENCE»,
юрист

Захист відбудеться «22» грудня 2020 р. о 9.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 в Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

Автореферат розісланий «16» листопада 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К. М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Проголошення України демократичною, соціальною та правовою державою закріпило за нею й органами державної влади низку абсолютних пріоритетних обов'язків щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Одночасно, людина, її життя, здоров'я і безпека були визначені найвищою соціальною цінністю в країні. За таких обставин, виконання відповідних обов'язків неодмінно вимагає проведення ефективної державної політики, а також формування стабільної та дієвої правоохоронної системи, чільне місце в якій повинен займати нотаріат, як вагома правозахисна інституція. Насамперед, участь нотаріату у сфері реалізації правоохоронної функції держави об'єктивно обумовлює необхідність якісного адміністративно-правового регулювання та визначення відповідних засад взаємодії з органами виконавчої влади. Проте, відповідний напрям, станом на сьогодні, належним чином не врегульований та характеризується низькою ефективністю.

Відповідний стан речей, в першу чергу, зумовлений затяжним, інертним процесом реформування органів нотаріату, який не передбачає глобальних змін у відповідній системі та ґрунтується на Концепції реформування органів нотаріату в Україні від 24.12.2010 № 3290/5. Тобто, зазначений документ є застарілим і повною мірою не враховує всього обсягу необхідних змін, яких потребує сучасний нотаріат латинського типу. Разом з цим, суттєвим аспектом розвитку вітчизняного нотаріату є вдосконалення засад його взаємодії з органами виконавчої влади, оскільки саме завдяки цьому напряму можливе вирішення більшості проблемних питань та підвищення інституційної ефективності нотаріату.

Взаємодія нотаріату та органів виконавчої влади обов'язково супроводжується існуванням стійких правовідносин між ними, які дозволяють відповідним суб'єктам впливати один на одного та досягати спільної мети. Крім того, взаємодія може проявлятися у різноманітних формах, зокрема як співпраця, координація, погодження, контроль та нагляд. При цьому, функціональне призначення нотаріусів відносно вчинення нотаріальних дій детермінується провідним обов'язком щодо сприяння громадянам, підприємствам, установам і організаціям у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів. Зокрема, при вчиненні нотаріальних дій щодо відчуження будь-якого майна, нотаріус обов'язково: встановлює дійсні наміри сторін, вільність волевиявлення, усвідомлення своїх дій, перевіряє правовий режим предмета правочину, наявність обмежень та заборон щодо його відчуження, а також вчиняє ряд інших дій, що спрямовані на захист прав і законних інтересів сторін правочину та забезпечення його прозорості, унеможливаючи будь-які шахрайські або інші незаконні дії.

Одночасно, відповідно до статистичних даних у 2019 р. в Україні нотаріальні дії вчиняли 924 державних та 5746 приватних нотаріуси, які загалом в поточному році вчинили 12 600 400 нотаріальних дій (1 292 539 – державні, 11 307 861 – приватні), з них, зокрема: 480 581 – договори відчуження нерухомого майна; 224 913 – договори відчуження земельних ділянок; 1 683 959 – довіреності; 957 767 – свідоцтва про право на спадщину; 4 560 907 – засвідчення справжності підпису на

документах. При цьому, загальна кількість осіб, що звернулись до нотаріусів у відповідному році становила 9 853 135¹. Тобто, фактично четверта частина всього населення України протягом 2019 р. скористалась тим чи іншим видом нотаріальних послуг, що безумовно констатує значний попит на відповідний вид послуг та потребу поглибленого дослідження засад взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави.

Таким чином, викладені вище обставини свідчать про актуальність обраної теми та необхідність комплексного дослідження у відповідному напрямі.

Теоретичну основу дослідження становлять праці вчених-адміністративістів, які загалом досліджували проблеми розвитку науки адміністративного права, серед яких: В. Авер'янов, С. Алфьоров, О. Андрійко, В. Андріяш, Н. Армаш, О. Бандурка, Д. Бахрах, Ю. Битяк, В. Галуцько, В. Гаращук, О. Джафарова, О. Дрозд, Д. Журавльов, С. Ківалов, А. Коваль, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, А. Манжула, Р. Мельник, О. Музичук, Н. Нижник, В. Олефір, В. Петков, С. Петков, А. Селіванов, Є. Соболев, С. Стеценко, Т. Татарова, К. Шкарупа та інші.

Концептуальні теоретико-правові засади діяльності нотаріату в Україні розглянуто у роботах таких учених як: В. Баранкова, Г. Гулевської, М. Долинської, Л. Єфіменка, В. Комарова, О. Неліна, О. Плеханова, Г. Романовський, П. Фріса, Є. Фурси, С. Фурси, В. Черниша та інших. Питаннями адміністративно-правового регулювання та державного контролю за нотаріальною діяльністю займалися такі вчені як: І. Аршава, К. Білько, В. Бесчастний, Ю. Глуценко, А. Гуледза, Л. Данюк, І. Драна, Н. Ільєва, Н. Карнарук, О. Коротюк, О. Мартинюк, К. Федорова, О. Чудний, К. Чижмарь та інші.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Вузькоспеціалізованим науковим дослідженням у зазначеній тематиці є дисертаційне дослідження В. Тищенко на тему «Адміністративно-правове регулювання взаємодії нотаріату з органами публічної влади»².

Однак, аналіз сучасних наукових досліджень показує, питання адміністративно-правових засад взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади не мають належного висвітлення. Зазначена тематика на науковому рівні розкрита лише частково та фрагментарно, у зв'язку з чим й обумовлена доцільність нашого дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Обраний напрям дослідження узгоджується з Концепцією реформування органів нотаріату в Україні, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 24 грудня 2010 року № 3290/5, Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, схваленою указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою постановою Верховною Радою України від 4 жовтня 2019 року № 188-ІХ, Стратегічним планом діяльності Міністерства юстиції України на 2019-

¹ Звіт про роботу державних та приватних нотаріусів за 2019 рік, за формою № 1-нотаріат (річна), затвердженою наказом Міністерства юстиції України 08.06.2011 № 1529/5 за погодженням з Держкомстатом...
<https://minjust.gov.ua/files/general/2020/02/03/20200203151845-84.pdf>

² Тищенко В. Адміністративно-правове регулювання взаємодії нотаріату з органами публічної влади : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. 19 с.

2020 роки, затвердженим Міністром юстиції України від 11 лютого 2019 року, Планом роботи Міністерства юстиції України на 2020 рік, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 2 січня 2020 року № 13/5. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права на тему: «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу існуючих наукових напрацювань та норм національного й зарубіжного законодавства визначити сутність, зміст та особливості адміністративно-правових засад взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- охарактеризувати поняття та сутність взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади як одного із напрямків реалізації правоохоронної функції держави;
- окреслити правові засади здійснення нотаріатом правоохоронної функції держави та місце серед них адміністративно-правового регулювання;
- охарактеризувати напрями взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави та виокремити її завдання та функції;
- визначити адміністративно-правовий статус нотаріату як суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави;
- з'ясувати особливості адміністративно-правових відносин щодо взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави;
- проаналізувати форми та методи взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави;
- розкрити перспективний зарубіжний досвід взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення адміністративного законодавства, що регулює особливості взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави.

Об'єкт дослідження – сукупність суспільних відносин, що виникають у процесі взаємодії між нотаріатом та органами виконавчої влади під час реалізації правоохоронної функції держави.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави.

Методи дослідження. Методологічне підґрунтя дисертаційного дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи. Зокрема, застосування *діалектичного* методу сприяло дослідженню сутності взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади в контексті реалізації правоохоронної функції держави (підрозділ 1.1). Методи *індукції та дедуції* дозволили окреслити правові засади здійснення нотаріатом правоохоронної функції держави та визначити місце серед них адміністративно-правового регулювання (підрозділ 1.2); напрями, завдання та функції взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації

правоохоронної функції держави (підрозділ 1.3); адміністративно-правовий статус нотаріату як суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави (підрозділ 2.1). Методи *аналізу та синтезу* використовувались в межах кожного підрозділу, що допомогло сформулювати основні висновки та отримані результати (розділи 1-3). *Формально-догматичний* метод сприяв аналізу чинної національної та зарубіжної нормативно-правової бази (розділи 1-2, підрозділ 3.1), а також дослідженню адміністративно-правових відносин щодо взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави (підрозділ 2.2). *Порівняльно-правовий* метод використано під час співвідношення національних та зарубіжних правових норм (підрозділ 3.1). *Логіко-семантичний* метод був використаний у рамках аналізу наукових поглядів та позицій (розділи 1-2). Застосування *структурно-функціонального* методу сприяло виокремленню форм та метод взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави (підрозділ 2.3). Метод *прогнозування* дозволив сформулювати пропозиції щодо удосконалення адміністративного законодавства, що регулює взаємодію нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави (підрозділ 3.2).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших комплексних монографічних досліджень, що в сучасних умовах реформування як нотаріату, так в органів виконавчої влади оцінює перспективи та стан розвитку адміністративно-правових засад взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку наукових положень, висновків, пропозицій та рекомендацій, пов'язаних із удосконаленням норм чинного законодавства, що регулює особливості взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави. Основні результати дисертації, які мають елементи новизни, полягають у такому:

вперше:

– запропоновано авторське визначення поняття «взаємодія нотаріату з органами виконавчої влади в напрямку реалізації правоохоронної функції держави» як короткочасне або систематичне здійснення узгоджених дій нотаріату з органами виконавчої влади, об'єднаних спільною метою, для досягнення найбільш бажаного результату в наданні послуг щодо реалізації прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також попередження та припинення правопорушень;

– виокремлено функції сучасного нотаріату, зокрема: правоохоронну; праворегулюючу; правореалізаційну; верифікаційну; превентивно-профілактичну; функцію підвищення правової свідомості та обізнаності осіб, які звернулись за вчиненням нотаріальної дії, а також правової культури в цілому; фіскальну; функцію фінансового моніторингу;

– запропоновано суб'єктів, що прямо або опосередковано відносяться до сфери нотаріату, поділяти на три групи: автентичні; квазісуб'єкти; субсидіарні;

– виокремлено п'ять блоків адміністративно-правового статусу нотаріату як суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави: понятійно-категоріальний; функціонально-цільовий; організаційний; компетенційний; блок юридичної відповідальності;

– запропоновано інформаційну взаємодію нотаріату та органів виконавчої влади поділяти на матеріальну (предметну), електронну та змішану;

удосконалено:

– функції нотаріату з їх розподілом на головні (охоронна, захисна, профілактична) та допоміжні (правороз'яснювальна, дозвільна, інформаційна), а також виокремленням їх підвидів;

– вектори розвитку взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави;

дістали подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат, зокрема такі поняття як «правоохоронна функція держави», «нотаріат», «органи виконавчої влади», «взаємодія», «адміністративно-правовий статус нотаріату», «форми взаємодії», «методи взаємодії»;

– функції взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави: охоронна, захисна, контрольна-наглядова, правозастосовна, нормотворча, профілактична, інформаційна, консультаційна;

– напрями взаємодії нотаріату та органів виконавчої влади за способом вирішення завдань у контексті реалізації правоохоронної функції держави, зокрема виділення стратегічної, тактичної та оперативної взаємодії нотаріату та органів виконавчої влади;

– форми та методи взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави;

– шляхи запровадження зарубіжного досвіду взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані у дослідженні теоретичні положення та конкретні пропозиції й рекомендації використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – як основа для подальших наукових досліджень взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади в контексті реалізації правоохоронної функції держави (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчості* – для вдосконалення чинного законодавства, що регламентує напрями, форми, методи та процедури взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади;

– *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності здійснення взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади з питань реалізації правоохоронної функції держави (акт впровадження Інституту законодавства Верховної Ради України);

– *освітньому процесі* – під час підготовки лекцій, розробки методичних рекомендацій, навчальних посібників, розділів підручників для студентів закладів вищої освіти та викладання таких навчальних дисциплін як «Адміністративне право України», «Актуальні проблеми теорії адміністративного права» та «Публічне управління та адміністрування» (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ).

Апробація результатів дисертації. Основні наукові ідеї та положення, що викладені в роботі, було оприлюднено на п'яти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема «Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (Київ, 9–10 березня 2018 р.), «Теорія і практика сучасної юриспруденції» (Київ, 7–8 грудня 2018 р.), «Право як ефективний суспільний регулятор» (Львів, 15–16 лютого 2019 р.), «Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права» (Львів, 15–16 березня 2019 р.), «Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільності» (Львів, 19–20 квітня 2019 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 242 сторінки. Робота містить список використаних джерел із 256 найменувань на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, окреслено мету та завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, викладено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано відомості про апробацію дисертації.

Розділ 1 «Загальна характеристика здійснення нотаріатом правоохоронної функції держави в процесі взаємодії» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та сутність взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади як один із напрямків реалізації правоохоронної функції держави»* розкрито сутність взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади.

На підставі загальноправового розуміння поняття функції держави наведено власне визначення правоохоронної функції держави, а також досліджено найбільш поширені класифікації. Обґрунтовано доцільність закріплення правоохоронної функції в Основному Законі України.

Розглянуто суб'єкти та обсяг їх повноважень у сфері реалізації правоохоронної функції держави. Здійснено характеристику зазначених суб'єктів.

Визначено специфіку нотаріату як системи органів, які крізь зміст нотаріального процесу виконують правоохоронну функцію держави, що полягає не в безпосередньому захисті особи, а в попередженні порушення її прав. Виокремлено основні ознаки органів виконавчої влади. Основним покликанням їх діяльності є забезпечення дотримання законів під час їх реалізації, що є складовою здійснення правоохоронної функції держави.

Розкрито сутність взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади як напрямок реалізації правоохоронної функції держави через проведення спільних заходів, надання взаємної допомоги, обміні інформацією.

У *підрозділі 1.2 «Правові засади здійснення нотаріатом правоохоронної функції держави та місце серед них адміністративно-правового регулювання»* встановлено, що правові засади нотаріальної діяльності щодо здійснення правоохоронної функції держави становлять сукупність нормативно-правових актів, положеннями яких керуються нотаріуси та особи, уповноважені на здійснення

нотаріальних дій, при здійсненні заходів, спрямованих на охорону прав та інтересів фізичних і юридичних осіб.

Зазначено, що систему нормативно-правових актів, які регламентують діяльність нотаріату у сфері здійснення ним правоохоронної функції держави, становлять нормативно-правові акти, які стосуються організації інституту нотаріату, порядку здійснення нотаріальних дій, та інші різногалузеві нормативно-правові акти. З'ясовано, що значна кількість нормативно-правових актів, які регулюють діяльність нотаріату, потребує систематизації.

Вказано, що в національному законодавстві не міститься визначеного переліку функцій нотаріату, проте аналіз нормативно-правових актів, які регулюють його діяльність, дозволив виділити низку функцій нотаріату та виокремити серед них правоохоронну функцію як основну. Охарактеризовано повноваження нотаріусів та уповноважених на здійснення нотаріальних дій осіб щодо реалізації правоохоронної функції держави крізь призму заходів, які вони здійснюють щодо захисту та охорони законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб. Особливу увагу приділено захисту майнових прав. Встановлено, що нотаріуси у процесі здійснення своєї діяльності за визначених підстав можуть відмовити у вчиненні нотаріальної дії, унеможливаючи тим самим порушення охоронюваних прав та виконуючи роль превентивного правосуддя. Встановлено, що правова природа нотаріату визначає його особливий статус в системі органів, які здійснюють правоохоронну діяльність в державі.

У підрозділі 1.3 *«Напрями, завдання та функції взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади як один із напрямків реалізації правоохоронної функції держави»* встановлено, що напрями взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади включають комплекс взаємообумовлених дій нотаріату та органів виконавчої влади, спрямованих на виконання правоохоронної функції держави.

Визначено, що реалізація правоохоронної функції виступає вагомим напрямом взаємодії нотаріату та органів виконавчої влади на шляху створення правової держави, яка досягається через вирішення низки комплексних завдань. Виділено види взаємодії нотаріату із органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави за суб'єктною характеристикою: відносини між власне нотаріальними органами, в тому числі органами професійного самоврядування нотаріусів, і органами виконавчої влади та відносини між квазінотаріальними органами і органами виконавчої влади.

Виокремлено та охарактеризовано напрями взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави, а саме: організаційно-функціональний; нормотворчий; аналітично-методичний та інформаційний.

Встановлено, що завдання взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави визначаються через перелік дій, спрямованих на забезпечення охорони прав та інтересів фізичних і юридичних осіб. Аргументовано, що функції взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави визначаються напрямками їх взаємопов'язаної діяльності й виходять зі змісту завдань цієї взаємодії.

Розділ 2 «Механізм реалізації взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Адміністративно-правовий статус нотаріату як суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави» з'ясовано дефініцію, сутність та особливості адміністративно-правового статусу нотаріату як суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави.

Наведено авторське розуміння структури адміністративно-правового статусу нотаріату як суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави з розподілом на такі блоки: 1) понятійно-категоріальний (включає визначення ключових понять та категорій); 2) функціонально-цільовий (мета, завдання, функції); 3) організаційний (структура, організація; правове регулювання, процедури діяльності, порядок взаємодії); 4) компетенційний (права та обов'язки, характер повноважень, сфера діяльності та інше); 5) блок юридичної відповідальності.

Наголошено, що до функцій сучасного нотаріату варто відносити: 1) правоохоронну (охорона та захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб); 2) праворегулюючу (врегулювання різноманітних відносин між особами як майнового, так і немайнового характеру, шляхом вчинення нотаріальних дій); 3) правореалізаційну (забезпечення та сприяння реалізації прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб); 4) верифікаційну (перевірка ряду фактів, що мають юридичне значення для вчинення нотаріальної дії); 5) превентивно-профілактичну (надання різноманітним фактам юридичної вірогідності); 6) функцію підвищення правової свідомості та обізнаності осіб, які звернулись за вчиненням нотаріальної дії, а також правової культури в цілому (консультування; роз'яснення та попередження про наслідки вчинюваних нотаріальних дій; інформування); 7) фіскальну (перевірка сплати податків та зборів, визначених чинним законодавством); 8) функцію фінансового моніторингу (здійснення заходів щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення).

Вказано, що профільний закон акцентує увагу лише на цивільно-правовій відповідальності приватного нотаріуса, яка має правовідновлюючий та компенсаційний характер, в той же час питання інших видів юридичної відповідальності не мають належного правового регламентування.

У підрозділі 2.2 «Адміністративно-правові відносини щодо взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави» досліджено сутність адміністративно-правових відносин, визначено дефініцію та ознаки даної правової категорії; розглянуто склад зазначених відносин.

Запропоновано ознаки адміністративно-правових відносин щодо взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави поділяти на загальні та спеціальні. Так, до загальних ознак належать: 1) є різновидом правових відносин, які, своєю чергою, є частиною суспільних відносин; 2) реалізуються у сфері публічного управління та адміністрування; 3) виникають, змінюються та припиняються лише на основі адміністративно-правових норм; 4) їх учасники є взаємопов'язаними та взаємозалежними, що

проявляється у наявності суб'єктивних прав та юридичних обов'язків; 5) один із учасників завжди є суб'єктом владним повноважень; 6) може виникати в залежності від ініціативи кожної із сторін; 7) як правило, спори між учасниками вирішуються в адміністративному порядку, іноді – у судовому.

Визначено, що до спеціальних ознак адміністративно-правових відносин щодо взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади варто віднести: 1) наявність переважно горизонтальних зв'язків, аніж традиційних для адміністративно-правових відносин «влади-підпорядкування»; 2) координаційність між нотаріатом та окремими суб'єктами владних повноважень (зокрема, Міністерством юстиції України); 3) присутність опосередкованого та безпосереднього владного впливу, що обумовлено наявністю державних та приватних нотаріусів.

Проаналізовано структурні елементи адміністративно-правових відносин щодо взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави, якими виступають суб'єкти, об'єкт та зміст.

У підрозділі 2.3 «*Форми та методи взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави*» з'ясовано, що форми взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави – це регламентовані нормами права характерні зовнішні прояви (вирази) узгодженої короткострокової або систематичної діяльності відповідних суб'єктів, які обумовлені їх спільними метою та завданнями щодо забезпечення та сприяння захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Визначено, що методи взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави – це врегульовані нормами права різноманітні засоби, способи і прийоми, які узгоджено застосовуються відповідними суб'єктами заради практичного досягнення спільної мети та реалізації поставлених завдань щодо забезпечення та сприяння захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Розкрито форми та методи взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави в межах організаційно-функціонального, нормотворчого, аналітично-методичного, інформаційного напрямів.

Виокремлено неврегульовані питання взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави, серед яких: відсутність ефективної взаємодії між органами нотаріату та науково-дослідними установами, зокрема тими, що функціонують у системі Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України; відсутність будь-якої взаємодії між органами нотаріату та Міністерством охорони здоров'я України; неврегульованість питання щодо можливості офіційного здійснення нотаріусами медіації; відсутність налагодженої взаємодії нотаріату з органами Державної прикордонної служби України; декларативність норм щодо обов'язку використання відомостей Єдиного державного демографічного реєстру; відсутність закріпленого обов'язку щодо використання відомості офіційних державних сервісів, які функціонують у режимі «он лайн»; відсутність Реєстру недієздатних та обмежено дієздатних осіб і Реєстру шлюбних договорів.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави» складається з двох підрозділів.

Підрозділ 3.1 «Адміністративно-правові засади взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади: перспективний зарубіжний досвід та шляхи його запровадження в Україні» присвячено аналізу взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави на прикладі таких іноземних країн, як Білорусь, Грузія, Литва та Польща.

На основі проведеного дослідження досвіду адміністративно-правових засад взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади, запропоновано на території України: 1) запровадити поступовий перехід на систему єдиного нотаріату на базі приватного; 2) вдосконалити систему контролю та нагляду у сфері нотаріату шляхом розширення (делегування) відповідних повноважень органу нотаріального самоуправління; 3) створити та забезпечити функціонування Реєстру недієдатних та обмежено дієдатних осіб і Реєстру шлюбних договорів; 4) забезпечити якісну взаємодію вітчизняних єдиних і державних реєстрів між собою шляхом створення спеціальних підсистем, у відповідних реєстрах, для обміну відомостями та даними; 5) закріпити за Нотаріальною палатою України обов'язок забезпечення можливості здійснення взаємодії нотаріусами між собою, а також органами державної влади та окремими організаціями шляхом формування і ведення електронних інформаційних систем та ресурсів; 6) законодавчо закріпити можливість здійснення нотаріусами України медіації та надання відповідних юридичних послуг; 7) врегулювати питання дисциплінарної відповідальності нотаріусів та утворити спеціалізований орган з розгляду справ про дисциплінарні правопорушення нотаріусів, який обов'язково повинен формуватися на засадах взаємодії Нотаріальної палати та Міністерства юстиції; 8) запровадити регулярні перевірки стану здоров'я відповідних осіб, в тому числі й безпосередньо перед кваліфікаційним іспитом на право зайняття нотаріальною діяльністю; 9) посилити взаємодію Міністерства юстиції з Міністерством фінансів України та вдосконалити діючу систему ціноутворення у сфері нотаріату із запровадженням чітких критеріїв стягнення плати за нотаріальні та інші додаткові послуги правового або технічного характеру; 10) надати нотаріусам право реєстрації актів цивільного стану, зокрема щодо реєстрації шлюбу та його розірвання; 11) запровадити механізм обов'язкового відпрацювання нотаріусами, які щойно отримали свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю, у сільських місцевостях та інших адміністративних одиницях, де недостатній рівень забезпеченості нотаріальними послугами або, взагалі, відсутній.

У підрозділі 3.2 *«Напрями розвитку взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави»* виявлено, що сучасний етап реформування сфери нотаріату має низку проблем, зокрема, значна кількість питань потребують належного правового регламентування та подальшого розвитку. Водночас, взаємодія нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави характеризується недосконалістю нормативних засад її здійснення, обмеженим використанням її потенціалу та відносною ефективністю.

Спрямованість нашого дослідження на пошук нової дослідницької парадигми зумовила можливість виокремлення окремих напрямів розвитку взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави – ідеологічного, нормотворчого, інституційного та напряму цифрової трансформації. В рамках кожного напрямку визначено низку заходів, здійснення та запровадження яких сприятиме підвищенню ефективності взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади.

Доведено необхідність внесення відповідних змін та доповнень до чинного законодавства, яке регламентує здійснення взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави, зокрема до Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-ХІІ, Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 01.07.2010 № 2398-VI, Порядку підвищення кваліфікації нотаріусів, консультантів державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, помічників приватних нотаріусів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2014 № 1422/5, Порядку допуску осіб до складання кваліфікаційного іспиту та проведення кваліфікаційного іспиту Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 28.07.2011 № 1905/5.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації наведено теоретичне обґрунтування адміністративно-правових засад взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави, визначено шляхи їх удосконалення та подальшої практичної реалізації. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, зокрема:

1. Здійснено аналіз діяльності нотаріату та органів виконавчої влади і їх взаємодії під час реалізації правоохоронної функції держави. Зауважено, що максимальний ефект під час здійснення правоохоронної функції досягається за рахунок багатовекторної та систематичної взаємодії нотаріату з недержавними та державними органами, зокрема, органами виконавчої влади. Запропоновано поняття «взаємодія нотаріату з органами виконавчої влади в напрямку реалізації правоохоронної функції держави», під яким слід розуміти короточасне або систематичне здійснення узгоджених дій нотаріату з органами виконавчої влади, об'єднаних спільною метою, для досягнення найбільш бажаного результату в наданні послуг щодо реалізації прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також попередження та припинення правопорушень. Визначено, що сутність взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави полягає в сприянні повноцінному функціонуванню цих органів і покращенні рівня надання юридичних послуг особам під час здійснення наданих їм прав.

2. Визначено, що нотаріат входить до складу системи органів, на які покладається завдання охорони прав і свобод фізичних та юридичних осіб в державі. Діяльність нотаріату в Україні регулюється значною кількістю різнорівневих нормативно-правових актів, що створює труднощі в їх застосуванні. Недосконалість

законодавчої бази про нотаріат та необхідність уточнення окремих понять вимагає його реформування, яке має здійснюватися у напрямку систематизації.

Доведено, що здійснення нотаріусами та уповноваженими особами нотаріальних дій передбачає охорону та захист основних прав і свобод фізичних та юридичних осіб, унеможлиблює їх порушення.

3. Наведено авторське розуміння напрямків взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави як комплексу взаємоузгоджених дій нотаріату та органів виконавчої влади, спрямованих на виконання функцій держави, зокрема правоохоронної. Запропоновано класифікації напрямів взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави. За способом вирішення завдань виокремлено стратегічну, тактичну та оперативну взаємодію. За змістом взаємодії виділено та охарактеризовано організаційно-функціональний, нормотворчий, аналітично-методичний, інформаційний напрямки.

Розкрито завдання взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави. Серед основних завдань вказано забезпечення реалізації правоохоронної функції держави та охорона прав і свобод фізичних та юридичних осіб у процесі здійснення нотаріальної діяльності.

Визначено функції взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави: 1) охорона конституційних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб; 2) захист гарантованих державою прав фізичних та юридичних осіб; 3) контроль та нагляд за якістю надання нотаріальних послуг для населення; 4) здійснення дій в межах чинного законодавства, дотримання порядку вчинення нотаріальних дій; 5) сприяння формуванню нормативно-правової бази для більш ефективної нотаріальної діяльності, а також заповненню прогалин або усунення колізій у законодавстві; 6) попередження порушення прав і свобод особи, здійснення превентивного правосуддя; 7) обмін інформацією різного змісту; 8) надання консультацій щодо застосування окремих норм законодавства, узагальнення нотаріальної практики.

4. Визначено, що адміністративно-правовий статус нотаріату – це регламентований нормами адміністративного права галузевий (спеціальний), структурно визначений правовий статус, який відображає місце нотаріату в системі правоохоронних органів України та комплексно характеризує його функціональне призначення і компетенцію.

Обґрунтовано, що структура адміністративно-правового статусу нотаріату як суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави сформована декількома блоками: 1) понятійно-категоріальним; 2) функціонально-цільовим; 3) організаційним; 4) компетенційним; 5) юридичною відповідальністю.

Запропоновано суб'єктів, які прямо або опосередковано відносяться до сфери нотаріату, поділяти на три групи: 1) автентичні – приватні та державні нотаріуси; 2) квазісуб'єкти – уповноважені посадові особи органів місцевого самоврядування; консульські установи та дипломатичні представництва України; особи, уповноважені посвідчувати заповіти та довіреності прирівняні до нотаріальних; 3) субсидіарні (інші суб'єкти, які не вчиняють нотаріальні дії, проте виконують функції щодо організації та забезпечення належного функціонування нотаріату в

Україні) – Міністерство юстиції України та його територіальні органи; Вища кваліфікаційна комісія нотаріату; державні нотаріальні архіви; Нотаріальна палата України та її органи; помічник нотаріуса; консультант державної нотаріальної контори.

5. Визначено, що адміністративно-правові відносини щодо взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави – це врегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини, які виникають у процесі взаємодії між, з одного боку, специфічним суб'єктом – нотаріатом, а з іншого – органами виконавчої влади, яка спрямована на реалізацію правоохоронної функції держави шляхом наділення учасників (сторін) необхідним обсягом суб'єктивних прав та покладення на них юридичних обов'язків. Запропоновано ознаки даних адміністративних правовідносин поділяти на загальні та спеціальні.

6. Взаємодія нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави знаходить своє відображення у формах та реалізацію у методах, які, у свою чергу, існують у тісному системному зв'язку та утворюють логічну завершеність даної діяльності.

Визначення конкретних форм та методів взаємодії має здійснюватися із врахуванням основних напрямів окремо взятої спільної діяльності. Так, зважаючи, що взаємодія нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави реалізується в організаційно-функціональному, нормотворчому, аналітично-методичному та інформаційному напрямах, до ключових форм відповідної взаємодії належать: 1) проведення кваліфікаційного іспиту на право зайняття нотаріальною діяльністю; 2) розгляд питань про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю; 3) сертифікацію робочого місця (контори) приватного нотаріуса; 4) перевірку організації роботи державних нотаріальних контор, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства; 5) проведення робочих зустрічей, нарад, засідань, конференцій, круглих столів; 6) укладання адміністративних договорів; 7) утворення спільних робочих груп, рад, комісій; 8) запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення; 9) стягнення безспірної заборгованості; 10) проведення експертиз законопроектів та підзаконних актів з питань, пов'язаних з нотаріальною діяльністю; 11) розроблення проектів нормативно-правових актів; 12) здійснення аналізу нормативно-правових актів та розробки пропозицій щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України; 13) узагальнення і розповсюдження уніфікованої нотаріальної практики; 14) розгляд рекомендацій, пропозицій щодо вдосконалення засад організації та функціонування нотаріату; 15) вивчення та розповсюдження перспективного, прогресивного досвіду; 16) надання методичної допомоги, роз'яснень, аналітичних матеріалів; 17) отримання інформації з єдиних та державних реєстрів, інших державних електронних інформаційних ресурсів; 18) використання, перегляд, перевірка інформації з єдиних та державних реєстрів, інших державних електронних інформаційних ресурсів; 19) наповнення, внесення

інформації до єдиних та державних реєстрів, інших державних електронних інформаційних ресурсів.

У свою чергу, основними методами, що використовуються для реалізації визначених форм взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави є: 1) адміністративно-правові (переважно мають імперативний характер та застосовується з метою регламентування досліджуваних питань); 2) інші методи, що мають диспозитивну природу: а) роботи з кадрами; б) контролю; в) проведення погоджених заходів; г) вироблення спільних рішень; д) спільного аналізу та планування; е) прогнозування та моделювання; є) вироблення рекомендацій; ж) дискусії; з) аналогії; и) консультування; і) взаємної координації дій; ї) проведення погоджених заходів; й) обміну інформацією; к) інформаційного моделювання; л) інформаційного забезпечення та інші.

7. Розглянуто зарубіжний досвід взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави на прикладі таких іноземних країн, як Білорусь, Грузія, Литва та Польща.

Наголошено на тому, що проаналізовані держави, в контексті адміністративно-правових засад взаємодії їх нотаріатів з органами виконавчої влади, безумовно, мають низку прогресивних здобутків. Разом з цим, кожна країна має власні характерні особливості та способи регулювання й організації окремих аспектів співробітництва з суб'єктами виконавчої влади. Проте, в цілому, нотаріат кожної з розглянутих країн базується на єдиних принципах та стандартах, що проголошені міжнародною спільнотою, а, відтак, кожна національна модель нотаріату, так чи інакше, має значну кількість й спільних рис.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що розглянуті держави, об'єктивно розуміючи роль та значення інституту нотаріату, суттєву увагу приділяють питанням налагодження його ефективної взаємодії з органами виконавчої влади. Сформовані у розглянутих країнах моделі нотаріату мають значну кількість позитивних надбань, які, на нашу думку, можуть бути використані для вдосконалення та покращення вітчизняної правової системи.

8. Визначено, що з метою підвищення ефективності взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави необхідно: у межах ідеологічного напрямку: розробити та прийняти нову Концепцію реформування органів нотаріату в Україні з оновленою структурою; у межах нормотворчого напрямку: 1) закріпити на законодавчому рівні взаємодію нотаріату з органами виконавчої влади, зокрема, зміст такої взаємодії, напрями та форми; 2) закріпити систему дуального контролю у сфері нотаріату, тобто систему, яка гарантуватиме здійснення відповідного контролю на засадах рівноправної взаємодії Міністерства юстиції України та Нотаріальної палати України; 3) передбачити нормативні підстави для систематичної взаємодії Нотаріальної палати України з органами виконавчої влади; 4) закріпити обов'язок нотаріусів використовувати, поряд з єдиними та державними реєстрами, відомості офіційних державних сервісів; 5) шляхом нормативно-правового врегулювання вирішити проблеми щодо відсутності ефективної взаємодії між органами нотаріату та науково-дослідними установами, перш за все тими, що функціонують у системі Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України, зокрема розробити та прийняти

Порядок взаємодії суб'єктів нотаріальної діяльності з експертними установами Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України з питань виявлення порушень чинного законодавства; б) закріпити новий напрям «спеціальні криміналістичні знання як складова особистісної компетенції нотаріуса» у нормативно-правових актах, які визначають навчальні плани підвищення кваліфікації за професійними програмами та програмами тематичних короткострокових семінарів; 7) закріпити проведення регулярних перевірок стану здоров'я нотаріусів, зокрема, розробити та прийняти Порядок проведення регулярних перевірок стану здоров'я нотаріусів, а також осіб, які виявили намір скласти кваліфікаційний іспит та займатися нотаріальною діяльністю; у межах інституційного напрямку: 1) розширити обсяг повноважень шляхом надання нотаріусам права на реєстрацію актів цивільного стану, зокрема щодо реєстрації шлюбу та його розірвання; 2) вдосконалити правовий статус нотаріату, а саме – блок юридичної відповідальності нотаріусів, що обумовлено відсутністю обґрунтованих та чітко регламентованих засад притягнення нотаріусів до будь-якого виду юридичної відповідальності, зокрема, у рамках цього вектору доцільно розробити та прийняти два підзаконні нормативно-правові акти – Положення про дисциплінарну відповідальність нотаріусів та Положення про Комісію професійної гідності нотаріусів; 3) запровадити можливість здійснення нотаріусами медіації; у межах напрямку цифрової трансформації: 1) створити новий Єдиний реєстр дозволів на виїзд дітей за кордон, порядок створення, ведення та користування яким має регламентуватися Положенням про Єдиний реєстр дозволів на виїзд дітей за кордон; 2) створити новий Єдиний реєстр недієздатних та обмежено дієздатних осіб; 3) створити новий Єдиний реєстр шлюбних договорів; 4) забезпечити якісну взаємодію вітчизняних єдиних і державних реєстрів між собою шляхом створення спеціальних інтегрованих підсистем, у відповідних реєстрах, для обміну відомостями та даними.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Савицька Н. А. Зарубіжний досвід адміністративно-правових засад взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади на прикладі литовської республіки. *Наукові записки. Серія: Право*. 2019. Вип. 8. С. 154–159.
2. Савицька Н. А. Адміністративно-правові засади взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади в Грузії. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. Вип. 4 (290). С. 189–193.
3. Савицька Н. А. Напрями взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади в контексті реалізації правоохоронної функції держави. *Visegrad journal on human rights*. 2020. № 2. Р. 77–82. (Словацька Республіка).
4. Савицкая Н. А. Сущность и понятийно-категориальная составляющая взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти как один из направлений реализации правоохранительной функции государства. *Право и Закон*. 2019. № 2. С. 56–61. (Кыргызская Республика).

5. Савицька Н. А. Правоохоронна функція держави та роль нотаріату в її реалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2019. № 42. С. 101–106.

6. Савицька Н. А. Нормативно-правові засади здійснення нотаріатом правоохоронної функції держави. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 4. С. 121–126.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Савицька Н. А. Види взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади як один із напрямів реалізації правоохоронної функції держави. *Теорія і практика сучасної юриспруденції: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 груд. 2018 р.)*. К.: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 77–80.

2. Савицька Н. А. Міжнародний союз нотаріату та його вплив на нотаріат України. *Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9–10 берез. 2018 р.)*. К.: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 60–63.

3. Савицька Н. А. Роль органів виконавчої влади у реалізації правоохоронної функції держави в контексті взаємодії з нотаріатом України. *Право як ефективний суспільний регулятор: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 15–16 лют. 2019 р.)*. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 66–69.

4. Савицька Н. А. До питання визначення завдань та функцій взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади як один із напрямків реалізації правоохоронної функції держави. *Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 15–16 берез. 2019 р.)*. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 56–59.

5. Савицька Н. А. Функції нотаріату та їх співвідношення із правоохоронною функцією держави. *Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільності: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 19–20 квіт. 2019 р.)*. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 75–78.

АНОТАЦІЯ

Савицька Н. А. Адміністративно-правові засади взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави.

– *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2020.

Досліджено взаємодію нотаріату з органами виконавчої влади як один із напрямків реалізації правоохоронної функції держави. Окреслено правові засади здійснення нотаріатом правоохоронної функції держави та місце серед них адміністративно-правового регулювання. Висвітлено напрямки взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади щодо реалізації правоохоронної функції держави та

виокремлено її завдання та функції. Визначено адміністративно-правовий статус нотаріату як суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави. Розкрито особливості адміністративно-правових відносин щодо взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави. Проаналізовано форми та методи взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави. Узагальнено перспективний зарубіжний досвід взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади. Сформовано пропозиції щодо удосконалення адміністративного законодавства, що регулює особливості взаємодії нотаріату з органами виконавчої влади у сфері реалізації правоохоронної функції держави.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, взаємодія, нотаріат, органи виконавчої влади, правоохоронна функція, держава, нормативно-правове забезпечення, адміністративно-правове регулювання.

АННОТАЦИЯ

Савицкая Н. А. Административно-правовые основы взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти в сфере реализации правоохранительной функции государства. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое право, информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2020.

Диссертация посвящена комплексному исследованию взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти в сфере реализации правоохранительной функции. По результатам проведенного исследования сформулирован ряд выводов, предложений и рекомендаций, предложенных лично соискателем. Осуществлен анализ деятельности нотариата и органов исполнительной власти и их взаимодействие при реализации правоохранительной функции государства. Предложено авторское видение понятия «взаимодействие нотариата с органами исполнительной власти в направлении реализации правоохранительной функции государства» под которым следует понимать кратковременное или систематическое осуществление согласованных действий нотариата с органами исполнительной власти, объединенных общей целью, для достижения наиболее желаемого результата в предоставлении услуг по реализации прав и законных интересов физических и юридических лиц, а также предупреждения и пресечения правонарушений. Приведено авторское видение направлений взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти по реализации правоохранительной функции государства как комплекса взаимосогласованных действий нотариата и органов исполнительной власти, направленных на выполнение функций государства, в частности правоохранительной. Предложено классификации направлений взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти по реализации правоохранительной функции государства. По способу решения задач выделено стратегическое,

тактическое и оперативное взаимодействие. Установлено, что задача взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти по реализации правоохранительной функции государства определяются через перечень действий, направленных на обеспечение охраны прав и интересов физических и юридических лиц. Определены функции взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти по реализации правоохранительной функции государства: 1) охрана конституционных прав и интересов физических и юридических лиц; 2) защита гарантированных государством прав физических и юридических лиц; 3) контроль и надзор за качеством предоставления нотариальных услуг для населения; 4) осуществление действий в рамках действующего законодательства, соблюдения порядка совершения нотариальных действий; 5) содействие формированию нормативно-правовой базы для более эффективной нотариальной деятельности, а также заполнению пробелов или устранения коллизий в законодательстве; 6) предупреждение нарушения прав и свобод личности, осуществления превентивного правосудия; 7) обмен информацией различного содержания; 8) предоставление консультаций по применению отдельных норм законодательства, обобщение нотариальной практики. Установлено, что административно-правовым статусом нотариата как субъекта реализации правоохранительной функции государства является регламентированный нормами административного права отраслевой (специальный), структурно определенный правовой статус, который отражает место нотариата в системе правоохранительных органов Украины и комплексно характеризует его функциональное назначение и компетенцию. Обосновано, что структурная определенность административно-правового статуса нотариата как субъекта реализации правоохранительной функции государства сформирована несколькими блоками: 1) понятийно-категориальный (включает определение ключевых понятий и категорий) 2) функционально-целевой (цели, задачи, функции); 3) организационный (структура, организация, правовое регулирование, процедуры деятельности, порядок взаимодействия и т.п.); 4) компетенционный (права и обязанности, характер полномочий, сфера деятельности и т.д.); 5) блок юридической ответственности. Предложено субъектов, которые прямо или косвенно относятся к сфере нотариата, делить на три группы: 1) аутентичные; 2) квазисубъекты; 3) субсидиарные. Раскрыты формы и методы взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти в сфере реализации правоохранительной функции государства в пределах организационно-функционального, нормотворческого, аналитически-методического, информационного направлений. Обобщен перспективный зарубежный опыт взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти. Сформированы предложения по совершенствованию административного законодательства, регулирующего особенности взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти в сфере реализации правоохранительной функции государства. Доказана необходимость внесения соответствующих изменений и дополнений в действующее законодательство, регламентирующее осуществление взаимодействия нотариата с органами исполнительной власти в сфере реализации правоохранительной функции государства.

Ключевые слова: административно-правовые основы, взаимодействие, нотариат, органы исполнительной власти, правоохранительная функция, государство, нормативно-правовое обеспечение, административно-правовое регулирование.

SUMMARY

Savytska N. A. Administrative and legal bases for the interaction of the notary with the executive branch in the sphere of realization of law enforcement function of the State. – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

Thesis for obtaining a scientific degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 «Administrative law and procedure; financial law; information law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2020.

The interaction of the notary with the executive branch as one of the directions of realization of law enforcement function of the State has been investigated. The legal bases for the notary's implementation of law enforcement function of the State and the place of administrative and legal regulation among them have been outlined. The directions of interaction of the notary with the executive branch concerning the realization of law enforcement function of the State as well as its tasks and functions have been highlighted. The administrative and legal status of the notary as the subject of realization of law enforcement function of the State has been determined. The peculiarities of administrative and legal relations concerning the interaction of the notary with the executive branch in the sphere of realization of law enforcement function of the State have been revealed. The forms and the methods of interaction of the notary with the executive branch in the sphere of realization of law enforcement function of the State have been analyzed. The perspective foreign experience of interaction of the notary with the executive branch has been generalized. The proposals to improve the administrative legislation that regulates the peculiarities of the notary's interaction with the executive branch in the sphere of realization of law enforcement function of the State have been made.

Key words: administrative and legal principles, interaction, notary, executive branch, law enforcement function, State, regulatory and legal support, administrative and legal regulation.